

מדינת ישראל

משרד החינוך

סוג הבחינה : בגרות
מועד הבחינה : קיץ תשפ"ב, 2022
מספר השאלון : 65281

סוציולוגיה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שתיים ורבע בשנת תשפ"ב
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	—	(שאלה 1 * 12)	-	12 נקודות
פרק שני	—	(ארבע סעיפים * 11)	-	44 נקודות
פרק שלישי	—	(ארבע סעיפים * 11)	-	44 נקודות
סך הכול	-			100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך בעמוד הבא/

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קראו את הפתיח וענו על 1 מתוך שאלות 1-2 (12 נקודות)

הפלישה הרוסית לשטחה הריבוני של אוקראינה מהווה, לדעת רוב כל הקהילה הבינלאומית הפרה חמורה של הסדר העולמי ושל המשפט הבינלאומי. כתוצאה מהפלישה, נינה, תושבת אוקראינה, נאלצה לעזוב את בעלה, וניסתה לנסוע לגבול הפולני כדי לברוח מהמלחמה. חברתה של נינה, פולניה, הרגישה מועקה רבה על כך שנינה הפכה להיות פליטה.

1. נתחו את ההיגד על פי שני מושגים מתוך גישת הקונפליקט.
2. נתחו את ההיגד על פי שתי סביבות מתוך התאוריה האקולוגית של ברונונברנר.

פרק שני (44 נקודות)

ענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 3-6 (לכל סעיף — 11 נקודות).

3. בתקופת הקורונה, היו אנשים שצייתו להנחיות בעוד שאחרים התנגדו לציית להנחיות אילו. יש הרואים בציות להנחיה ללבישת מסיכה, כחולשה, ויש כאלה הרואים בהם כאומץ בלציית לכללים כדי להגן על האנשים היקרים לנו.
א. הסבירו היגד זה על פי שני מושגים מתוך גישת האינטראקציה הסימבולית.
ב. מיליגרם, ערך מחקר בנושא צייתנות. ציינו את שאלת המחקר, מסקנת המחקר, והסבר אחד לתוצאות המחקר.
4. בשנים האחרונות אנו עדים לתופעת ה"רווקות מאוחרת" ישנן נשים רווקות השואפות להיות אימהות מבלי להינשא.
א. האם רווקות מאוחרת נחשבת כבעיה חברתית? נמקו את תשובתכם תוך שימוש בהגדרה הסוציולוגית לבעיה חברתית.
ב. הסבירו את המושגים יחידת השתייכות ויחידת התייחסות. איזה סוג של יחידת התייחסות באה לידי ביטוי בהיגד? נמקו.

5. "בתחילת מגפת הקורונה דרשו רוב מדינות העולם, ליצור ריחוק חברתי (social distancing) על מנת למנוע הדבקה הולכת וגדלה בנגיף הקורונה". (מוטי גיגי בתוך כלכליסט: 12.4.2022)
הסיבה שנתנה במאמר היא כי עצירת מרחק של מטר את שתיים היא הדרך היעילה ביותר למניעת הדבקה.

מן המושג ריחוק חברתי ניתן להבין כי עלינו לנתק מגע עם האנשים הקרובים לנו, הורים, אחים וסבים וסבתות. הריחוק מבקש מאיתנו לא לתקשר האחד עם השני, כשבפועל אנחנו צריכים לשמור כמה שיותר על קשר האחד עם השני, הן ברמה המשפחתית והן ברמה הקהילתית על מנת לשמור על השלמות (well-being) שלנו.

א. הסבירו את המושג המרחב הדובר, והדגימו מתוך המאמר של הול "הלשון האילמת".

ב. ציינו שלושה מאפיינים של קהילה מבחינה סוציולוגית.

6. שיעור המתגרשים בשנים 2017, 2018, 2019 במגמת עליה אבל יש גם מקום לאופטימיות - הסטטיסטיקה בישראל עדיין במגמה מתונה בתחום הגירושין יותר מאשר ברוב מדינות ה-OECD. יש הטוענים כי נשים נפגעות יותר מהגרושים בגלל המגדר.

א. הציגו שתי סיבות סוציולוגיות לריבוי הגרושים במשפחה הפוסט מודרניות.

ב. הציגו קריטריון להשוואה בין שניים מבין המושגים הבאים: מין, מגדר ומיניות. האם הנכם מסכימים עם טעון זה. הביאו נימוק מסוג הסבר לביסוס טענתכם.

פרק שלישי (44 נקודות)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 7-10 שאחריו (לכל סעיף — 11 נקודות).

חוקרים פרטיים: סוציולוגיה אהובת

ד"ר גיא אבוטבול זלינגר פורסם: 06.04.19 YNET, 17: 22
<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5490273,00.html>

מאז ומתמיד אהבתי לקרוא ספרים. במהלך חיינו אנחנו יכולים לחיות חיים של אדם אחד בלבד, אבל ספרים אפשרו לי לחיות גם חיים של אחרים. באמצעות הקריאה למדתי רבות על בני האדם. למדתי למשל שמגוון ההתנהגויות האנושי הוא עצום ושמה שנראה טבעי ומוכן מאליו עבור תרבות אחת הוא מוזר ואף מאיים עבור תרבות אחרת.

כשגדלתי חיפשתי מקצוע שיאפשר לי להמשיך ולעשות את מה שנראה לי מרתק מכל: לצפות בחייהם של אחרים. הסוציולוגיה היא זאת שאפשרה לי לתרגם את כל אותן שאלות גדולות שהיו לי בנוגע לאנשים לשאלות מחקר.

באמצעות הסוציולוגיה למדתי כי התנהגותנו איננה תוצר של אישיותנו הייחודית בלבד, אלא מושפעת גם מן החברה והתהליכים שמתרחשים באותה חברה. כך למשל הבחירה שלנו בבני זוג לנישואין מושפעת לא רק מן הטעם האישי ורגשותינו, אלא גם מן הקבוצה שאליה אנחנו שייכים. בישראל, למשל, רווקים מתחתנים עם רווקות, גרושים עם גרושות, צעירים עם צעירות, חילונים עם חילוניות ודתיים עם דתיות.

גם ההתנהגויות שנראות לנו הטבעיות ביותר כמו אהבת אם לילדיה אינן מושפעות רק מאינסטינקטים ומהורמונים, אלא גם מן התרבות וציפיות חברתיות. כך למשל עד לפני כ-200 שנה אימהות לא היו אמורות לאהוב את ילדיהן. זאת משום שבאותה תקופה ילדים רבים לא הצליחו לחיות עד גיל 5. על מנת שלא להיקשר אל הילדים נמנעו הורים מלתת שמות לילדים שלהן, החברה עודדה אימהות שלא לפתח רגשות אל ילדיהן ופעמים רבות נמסרו ילדים לבתי יתומים. רק כאשר התפתחה מערכת הרפואה וילדים האריכו חיים, הפכה החברה את אהבת האם לערך מרכזי שעודד לנשים לפתח רגשות כלפי ילדיהן.

במחקרי אני מנסה לפתור את החידות הגדולות, שמעסיקות אותי בנוגע לאנשים ובעיקר כיצד להפוך את חייהם לשוויוניים וטובים יותר. כך למשל במחקר האחרון שלי בחנתי כיצד ילדים מתבגרים שנולדו למשפחות "מעורבות" - משפחות שבני הזוג מגיעים מקבוצות מוצא שונות כגון מזרחים ואשכנזים בישראל - תופסים את הזהות שלהם.

ניסיתי להבין האם ילדים אלו מזהים את עצמם כשייכים לקבוצת המוצא של אחד מן ההורים או שאולי הם לא מזדהים כלל עם אף אחת מקבוצת המוצא. הממצאים של הראיונות שערכתי הצביעו על כך שאכן משפחות "מעורבות" בישראל מחלישות את ההזדהות של ילדיהן עם קבוצת המוצא האתנית, אולם לא מונעות את ההזדהות הזו כליל. ממצא זה חשוב בין היתר משום שהוא מעיד על כך שמפגשים ונישואים בין קבוצות מוצא שונות עוזרים להסרת גבולות, סטריאוטיפים והבדלים תרבותיים ביניהן ובכך מביאים לחברה שוויונית וצודקת יותר.

7. א. הסבירו את המושג "סוכן חיברות" איזה סוג של סוכן חיברות בא לידי ביטוי בקטע.

ב. הסבירו את אהבת אם לילדיה המוזכרת בקטע, על פי שני מושגים מהגישה הפונקציונלית.

8. א. כיצד תאוריית האני במראה של קולי, יכולה להסביר את הזהות של ילדים ממשפחות מעורבות?

ב. ציינו נורמה מסוג מורס או נורמה מסוג פולקוויס הבאה לידי ביטוי בקטע. הסבירו מדוע נורמה זו היא נורמה מסוג מורס או פולקוויס.

9. א. הסבירו את המושג "קונפליקט ערכים". איזה קונפליקט ערכים יכול בוא לידי ביטוי בקטע. כיצד אתם

הייתם נוהגים במקרה זה. נמקו את תשובתכם, תוך שימוש במושג סוציולוגי נוסף.

ב. הסבירו מהם צרכים אינסטרומנטליים, ומהם צרכים אקספרסיביים. הדגימו אחד מהצרכים מתוך הקטע.

10. א. הסבירו מהי זהות משנה? איזה זהות משנה באה לידי ביטוי בקטע?

ב. הסבירו מהי סטיה חברתית? כיצד סטיה חברתית יכולה לבוא לידי ביטוי מתוך הקטע?

בהצלחה!

**זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך**